

Kedves Lukács Elvtárs,

ahogyan multkori látogatásunk alkalmával ígértük: itt küldjük a volt népi kollégiumokról /NÉKOSz/tervezett magnós beszélgetésünk főbb kérdéseit. Amint tájékoztattuk: az MTA Történettudományi Intézetének gondozásában a volt NÉKOSz egykori vezetőiből összeállt szerkesztőbizottság már egy esztendeje egy olyan dokumentum-kötet összeállításán fáradozik, amely egykoru eredeti publikálatlan és publikált forrásokból igyekszik rekonstruálni az egykori népi kollégiumi mozgalom és nevelő intézmény történetét és életét, társadalmi-politikai és egyben pedagógiai teljesítményét. A mintegy 60 ivre tervezett dokumentum-kötet és az azt bevezető tanulmány - Népi kollégiumok 1939-1949 - anyagát képező gyűjtést most fejezzük be. Eddig már sok tizezer oldalnyi eredeti okmány, irat, napló, egykoru előadás és vita-anyag gyűlt össze, kivüle még mintegy 5.000 korabeli s a témára vonatkozó publikált cikk, riport és tanulmány is, hozzá még sokezer fénykép, film, stb. Ezenkivül a volt népi kollégisták mintegy 1000 darab terjedelmes kérdőívet is kitöltöttek. Egykori felnőtt barátaink, nevelőink és oktatóink pedig több tucat magnós visszaemlékezéssel siettek segítségünkre. Nos, ez utóbbiak sorában kérjük és várjuk Lukács elvtárs szives közreműködését.

Emlékeztetőül még ide írjuk, hogy a népi kollégiumi mozgalom in floribus kb. 15.000 diákot nevelt mintegy 170 népi kollégiumban, a diákok kétharmada középiskolás, egyharmada főiskolás és egyetemista volt. Főiskolai és egyetemi kollégiumaink száma az 50 felé járt. Ezek kezdetben többségükben vegyes, majd 1948 tavasza óta kivétel nélkül szakkollégiumok voltak. Minden lehetséges szakmát felöleltek, közöttük 10 művészeti kollégium /képzőművészeti, zenei, tánc- és kórusművészeti, színész, iparművészeti/ is működött. Az egyetemi kollégiumok teljes, a középiskolaiak részleges autonómiában éltek. Szervezeti felépítésük konzekvensen demokratikus volt. Tanintézeti munkájukon kívül a kollégiumokban a diákok kötött oktatásban is részt vettek, és sokoldalú nevelési-önnevelési tevékenység részesei voltak. A népi kollégiumokat a Szövetség központja organizálta.

A népi kollégiumi mozgalom 1939-ben a Bólyai majd a Györfly kollégium működésével vette kezdetét. 1946-ban vált tömeges mozgalommá, 1948-ra épült ki, 1948 júliusában - a pártbizálat eredményeként - már megkezdték a regulázását, 1949 júliusában

felszámolták.

Ennyit tartottunk szükségesnek előzetesen elmondani. Mellékelten megküldjük Lukács elvtárs 1948 júniusában írott cikkét is.

Szives fáradozását előre is köszönjük.

Szivélyesen üdvözli

Kardos László

egy is, mint a tervezett dokumentum-kötet szerkesztője.

Budapest, 1971 február 28.

1971 febr. 28.

1. Milyen közvetlen személyes emlékei, élményei, tapasztalatai maradtak meg Lukács elvtársnak az egykori népi kollégiumokról, a népi kollégista diákokról? - Közbevetőleg azt is megkérdezzük: hazatérte előtt hallott-e és mit a Györffy István kollégium háboru előtti és alatti tevékenységéről?
2. Negyedszázada annak, hogy a tömeges népi kollégiumi mozgalom elindult. Hogyan értékeli Lukács elvtárs az egykori népi kollégiumok diákságának és magának a népi kollégiumi mozgalomnak politikai-társadalmi szerepét?
3. Két évtized távolából miben látja Lukács elvtárs az egykori népi kollégiumok életének pedagógiai tartalmát? hogyan értékeli nevelési módszereit és hatékonyságát?
4. 1948 fordulóján több bíráló érte a NÉKOSz-t. Az egyetemi népi kollégiumokat érintően kifogásolták - egyoldalról - hogy tulságosan is beleveszett a politikába, másoldalról hogy tulságosan is belső önképzésére veti a súlyt, mindkét oldalról hogy elhanyagolja a szakmai képzés érdekeit. 1948 tavaszán a Szövetség az egyetemi és főiskolai népi kollégiumokat kivétel nélkül szakkollégiumokká alakította át, fokozta egyetemi és főiskolai tevékenységét, lényegében megszívlelte az elhangzott bírálatokat. Közöttük Lukács elvtársét is. Hogyan történhetett, hogy néhány hónap mulva mégis súlyosan megbélyegezték a mozgalmat és rövidesen fel is számolták. Lukács elvtárs szerint szükségszerű volt-e a népi kollégiumok felszámolása? Véleménye szerint miért nem maradhatott fenn a népi kollégiumi institúció a hatalom monopolizálódása után?
5. Mi a véleménye Lukács elvtársnak, a mai társadalmi körülmények között mit és milyen területen lehetne hasznosítani az egykori népi kollégiumok társadalmi és pedagógiai tapasztalataiból?

Jelölés a Lukács elvtárs

MTA FIL. INT.
Lukács Archív